

Archiv obce Trnová

1862 - 1945 (1953)

Inventář

EL NAD č.: 249

AP č.: 194

Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková

Plasy 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	5
III. Archivní charakteristika fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	5
V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	5

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	6
---	---

Inventární seznam	8
--------------------------	---

Tiráž	12
--------------	----

I. Vývoj původce fondu

Vesnice Trnová leží v údolí potoka Bělá 16 km severně od Plzně v nadmořské výšce 418 m na katastrálním území Trnová u Plzně o rozloze 6,53 km². Poprvé se připomíná roku 1181. Před rokem 1850 byla součástí krašovického statku rodu Raabů, který byl posledním patrimoniálním vlastníkem Krašovic a Trnové. Krašovický statek vlastnil od roku 1804 Josef Raab, který při dvoře ve Vískách postavil zámek a z Krašovic sem přenesl sídlo svého statku, odtud také vísecký statek. Při vyhotovování stabilního katastru roku 1839 byl do trnovského katastrálního území začleněn dvůr Vísky se zámkem a celé Vísecké polesí.

Po zrušení poddanství a patrimoniální správy se Trnová stala samostatnou místní (neboli politickou) obcí s obecním úřadem, obecním výborem (od roku 1919 zastupitelstvem), představenstvem (od roku 1919 radou) a představeným (starostou) v nově konstituovaném soudním okrese Manětín a politickém okrese Kralovice v Plzeňském kraji. Po novele obecního zřízení od roku 1919 byla jako pomocný orgán obce povinně ustavena finanční komise. Ve fondu je doložena také činnost místní osvětové a stavební komise.

Trnová náležela církevní správou k faře v Krašovicích, jejíž kostel sv. Jiljí byl do roku 1854 filiální ke kostelu Povýšení sv. Kříže v Dolní Bělé. Rovněž školním obvodem příslušela k farní a od roku 1870 k obecní škole v Krašovicích.

Těžba černého uhlí, později kaolinu na Plzeňsku ve druhé polovině 19. století měly velký vliv na další vývoj Trnové. Jen na krašovickém a trnovském katastru fungovalo v té době 5 šachet a na hornobřízském 11, z nichž nejbližší k Trnové se nacházely na Čábalkách. Poslední kamenouhelné doly v Trnové, respektive ve Vískách – Nanebevstoupení Páně a Pokrok – ukončily svou činnost roku 1920 a 1930.

Největším impulzem rozvoje Trnové bylo objevení kaolínového ložiska na jejím katastrálním území v lese za dvorem Vísky. Zde v roce 1880 založila baronka Pidolli, dcera Antonína Raaba, novou kaolínku. Ale už roku 1882 ji společně se zadluženým víseckým statkem koupil od A. Raaba pražský obchodník Isidor Schmiedl. O dva roky později v lesích plaského velkostatku u Horní Břízy založil novou kaolínku rokycanský podnikatel Jan Fitz. Ta se stala základem pozdějšího podniku Západočeských kaolínových a šamotových závodů v Horní Bříze, kde zdejší obyvatelstvo nacházelo z větší části pracovní příležitosti a do nichž byla v roce 1930 začleněna i kaolínka na Vískách baronů Goldeggových, dříve Schmiedlova.

V druhé polovině 19. století obec výrazně změnila svůj vzhled, především intenzivní výstavbou nových rodinných domků se značně rozšířila mimo původní zástavbu a tento proces přesáhl až do století následujícího. V polovině 19. století žilo v 29 staveních přes 200 lidí, roku 1910 měla už obec 78 čísel popisných, v nichž bydlelo přes 700 obyvatel. Ve druhé polovině 19. století Trnovou procházela jen místní komunikace, která ji spojovala s Krašovicemi a Horní Břízou. Na počátku 20. století ji nahradila nově vybudovaná silnice, sledující tok Bělského potoka, která brzy svým významem předčila původní plzeňsko-manětínskou silnici, vedenou přes Tatinou a Tlucnou. Trnová se na konci 19. století stala obcí, kde již početně převažovalo dělnictvo. Někteří její obyvatelé byli organizováni v Hornickém všeodborovém spolku vzdělávacím pro Krašovice a okolí, založeném roku 1893. Dělnický živel dotvářel společenský a kulturní život obce. Nejstarším spolkem v obci je místní hasičský sbor, který se stal hned od založení roku 1904 členem plaské hasičské župy. Před vypuknutím 1. světové války bylo v Trnové ustaveno místní sdružení maloročníků a domkářů. Téhož roku zde vznikla místní odbočka Národní jednoty pošumavské, jež podporovala činnost českých menšin v pohraničních oblastech Čech, a místní Dělnická tělocvičná jednota. V té době byla založena zdejší odborová organizace Skupiny svazu dělnictva stavebního, kameno a keramického průmyslu.

Na počátku první světové války v Trnové zřídilo Západočeské konzumní družstvo pro své členy novou družstevní prodejnu. V průběhu 1. světové války nastoupil do vojenské služby každý desátý občan Trnové. Ze 73 vojáků se z front nevrátilo 20, jimž ještě ve 20. letech dala obec postavit pomník.

Meziválečné období Trnové je charakteristické intenzivním stavebním ruchem. Do počátku 2. světové války se počet domů oproti roku 1914 ve vsi zdvojnásobil a dosáhl čísla 180 a počet obyvatel přesáhl 1 tisíc. Trnová se stala po Kaznějovu a Manětínu třetí největší obcí manětínského soudního okresu. Při provádění první pozemkové reformy v roce 1924 bylo u dvora Vísky, k němuž náleželo 408 ha, podrobena záboru 20 ha zemědělské půdy a přiděleno 55 zájemcům z Bučí, Krašovic a Trnové. Z toho

mezi 20 trnovských přídělců bylo rozděleno celkem 8 ha, průměrně 40 arů na jeden příděl. V roce 1924 získala Trnová autobusové spojení s Horní Břízou a s Plzní. Ve 30. letech si obec postavila nový hřbitov a nový obecní dům a celkovou její modernizaci v té době završila elektrifikace, na níž se finanční částkou podílel také obecní rozpočet. Kulturní a společenský život v těchto letech obohatil nově ustavený sportovní klub a v roce 1920 si obec zřídila vlastní knihovnu, která už počátkem 30. let měla 378 svazků.

Rostoucímu počtu obyvatel odpovídal i nárůst počtu dětí, proto v letech 1921-1926 jednalo obecní zastupitelstvo o zřízení vlastní obecné školy. Návrh ale příslušné úřady zamítly a Trnová zůstala nadále v obvodu krašovické obecné školy. Na konci 19. století mohly chodit místní děti do měšťanské školy v Plzni. Po první světové válce měly možnost navštěvovat měšťanskou školu v Třemošné nebo menšinovou měšťanku v Chotíkově a po roce 1929, kdy už se návštěva měšťanek stala povinnou, také ve Všerubech. Od roku 1931, kdy byla nově otevřena měšťanská škola v sousední Horní Bříze, patří Trnová do obvodu této školy.

Vývoj počtu obyvatel a domů v místní obci Trnová

Rok	Počet	
	lidí	domů
1850	209	<i>n</i>
1869	311	39
1880	376	49
1890	477	55
1900	558	63
1910	714	78
1921	653	99
1930	983	149
1950	1020	196

Přehled doložených starostů místní obce Trnová

Rok	Starosta
1894 - 1899	Václav Fišer
1899 - 1904	Václav Pešek
1904 - 1908	Hynek Vysloužil
1908 - 1911	Antonín Fišer
1911 - 1914	Josef Hokr
1914 - 1919	Antonín Koza
1919 - 1927	Jan Šedivý
1927 - 1945	Josef Urban

II. Vývoj a dějiny fondu

Písemnosti byly po celou dobu fungování obecního úřadu pravděpodobně ukládány vždy u právě úřadujícího starosty. Po ukončení činnosti obecního úřadu na jaře 1945 přešla do péče Místního národního výboru v Trnové obecní spisovna, která zde zůstala uložena do poloviny 50. let 20. století, kdy na MNV proběhla první odborná prohlídka spisovny a skartace. Písemný materiál trvalé dokumentární hodnoty převzal Okresní archiv v Plzni. V roce 1958 vypracoval základní evidenci fondu Ing. Eduard Kohlík. O rok později pak přešly všechny fondy Okresního archivu v Plzni do péče Městského archivu v Plzni. Zde zůstal fond Obecní úřad Trnová uložen až do 25. října 1963, kdy byl delimitován do Okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích (přírůstkové číslo 172).

III. Archivní charakteristika fondu

Pro pořádání a inventarizaci fondu bylo použito umělé pořádací schéma z metodického návodu pro pořádání fondu archiv obce, vydaného archivní správou Ministerstva vnitra pod čj. AS/1-284/2000.

Původcem fondu je Obecní úřad v Trnové. Časový rozsah je vymezen léty 1862-1945 (1953). Posteriora fondu tvoří úřední záznamy MNV Trnová v knize zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady, finanční komise z let 1945-1948 (inv. č. 5), v úmrtních knihách z let 1945-1951 (inv. č. 7), dále v evidenční knize vydaných domovských listů z let 1945-1948 (inv. č. 8), v trestním rejstříku z let letech 1946-1953 (inv. č. 15), v podacím protokolu z let 1945-1946 (inv. č. 20) a v pokladní deníku z let 1945-1947 (inv. č. 60).

Při inventarizaci fondu byla ohlašovací kniha o pobytu mužstva v záloze z let 1945-1952 o fyzickém rozsahu 0,03 bm přeřazena do archivního fondu Místní národní výbor Trnová č. EL NAD 615 (protokol o přeřazení archiválie čj. SOP/06-533/2004 ze dne 8. prosince 2004).

Fyzický rozsah fondu činí 0,95 bm. Jazykem archiválií je čeština. V souladu s přílohou č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. byly knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), obecní rady a komisí (inv. č. 1 – 5) zařazeny do I. kategorie, ostatní archiválie fondu do II. kategorie. Písemnosti se až na drobná poškození prachem nacházejí ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Protože se dochovaly úplné řady zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru) z let 1895-1945, hlavních knih z let 1926-1944 a pokladních deníků z let 1914-1945 lze z fondu získat téměř všechny podstatné informace o politickém a hospodářském životě obce Trnová, ale jen pro období první poloviny 20. století. Pro období před rokem 1900 jde pouze o kusé zprávy o činnosti obecního úřadu a o sociálních a kulturních poměrech v obci.

V. Záznam o uspořádání fondu a vyhotovení pomůcky

Fond Archiv obce Trnová 1862-1945 (1953) uspořádala a inventář sestavila v prosinci 2004 Kateřina Nová. Úvod k inventáři napsali v lednu 2008 Kateřina Nová, archivářka, a Petr Hubka, ředitel Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky v březnu 2009 vyhotovila Zuzana Kliková.

Přílohy:

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury:

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. Sechster Band. *Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

DUNDERA, J. A. *Království České, staticky-polohopisně popsané*. Praha, 1845.

PALACKÝ, František. *Popis království Českého*. Praha, 1848.

Handbuch der mit a. h. Entschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen mit zugleichiger Berücksichtigung der mit a. h. Entschliessung vom 4. August 1849 genehmigten politischen Eintheilung. Prag, 1850.

Zevrubný popis rozdělení země království Českého. [Praha], [1854].

Verzeichniss der Orts-gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, [1862].

Seznam míst v království Českém. Praha, 1872.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1886.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1893.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1907.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1934.

Amtliches Deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren. Prag, 1940.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. Praha, 1978.

VOŽENÍLEK, Jan. *Předběžné výsledky československé pozemkové reformy: Země Česká a Moravskoslezská*. Praha, 1930.

DYK, Jan. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

UHLÍŘ, Josef. *Obecní zřízení a řád volení v obcích pro království České*. Praha, 1915.

JOACHIM, Václav. *Řád volení v obcích s prováděcími nařízeními a novela k obecním zřízením*. Praha, 1919.

WEYR, František. *Řád volení do obcí*. Brno, 1920.

KAŇÁK, Josef. *Základy správy obecní, správní příručka českých zemí*. Kutná Hora, 1927.

ŠIROKÝ, Václav. *Manětínsko*. Dolní Bělá, 1930.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1931.

ZETEK, František. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

KYPR, O. *Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850 – 1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 249–285.

EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928 – 1948. *Paginae historie: sborník Národního archivu*, Praha, 2006, roč. 14, s. 483–546.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
I. Knihy			
1	Zápisy ze schůzí obecního výboru	1895 - 1910	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecního výboru	1910 - 1915	K 2
3	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva (výboru), obecní rady, stavební a finanční komise	1915 - 1932	K 3
4	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady, finanční komise	1932 - 1938	K 4
5	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady, finanční komise	1938 - 1945 (1948)	K 5
6	Matrika příslušníků obce	[1942]	K 6
7	Úmrtní kniha	1931 - 1945 (1951)	K 7
8	Kniha vydaných domovských listů	1942 - 1945 (1948)	K 8
9	Kniha cizích v obci	1926 - 1940	K 9
10	Inventář pozemků a veřejného statku	1922	K 10
11	Inventář obecního jmění (mimo pozemky a veřejný statek)	1922	K 11
12	Parcelní protokol	1912	K 12
13	Kniha vydaných vysvědčení zachovalosti	1942 - 1945 (1947)	K 13
14	Trestní rejstřík	1896 - 1924	K 14
15	Trestní rejstřík	1922 - 1945 (1953)	K 15

II. Spisový materiál

II. 1. Registarturní pomůcky

16	Podací protokol	1918 - 1924	R 1
17	Podací protokol	1924 - 1930	R 2

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
18	Podací protokol	1936 - 1940	R 3
19	Podací protokol	1940 - 1943	R 4
20	Podací protokol	1943 - 1945 (1946)	R 5

II. 2. Spisy

21	Domovské a matriční záležitosti	1862 - 1945	N 1
22	Soupis obyvatel podle čp. 1 – 40	[1919] - [1942]	N 1
23	Koupě, prodej, dražba, vyvlastnění pozemků	1910 - 1944	N 1
24	Rozpočty obce	1918 - 1924	N 1
25	Stavební činnost obce	1923 - 1941	N 1
26	Starobní podpora	1929 - 1941	N 1
27	Vojenské záležitosti	1887 - 1925	N 1
28	Daně, dávky, poplatky	1923 - 1943	N 1
29	Vysvědčení zachovalosti	1937 - 1943	N 1

III. Účetní materiál

III. 1. Účetní knihy

30	Hlavní kniha	1926	K 16
31	Hlavní kniha	1927	K 17
32	Hlavní kniha	1928	K 18
33	Hlavní kniha	1929	K 19
34	Hlavní kniha	1930	K 20
35	Hlavní kniha	1931	K 21
36	Hlavní kniha	1932	K 22
37	Hlavní kniha	1933	K 23
38	Hlavní kniha	1934	K 24

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
39	Hlavní kniha	1935	K 25
40	Hlavní kniha	1936	K 26
41	Hlavní kniha	1937	K 27
42	Hlavní kniha	1938	K 28
43	Hlavní kniha	1939	K 29
44	Hlavní kniha	1940	K 30
45	Hlavní kniha	1941	K 31
46	Hlavní kniha	1942	K 32
47	Hlavní kniha	1943	K 33
48	Hlavní kniha	1944	K 34
49	Pokladní deník	1887 - 1901	K 35
50	Pokladní deník	1914 - 1925	K 36
51	Pokladní deník	1926	K 37
52	Pokladní deník	1927 - 1929	K 38
53	Pokladní deník	1930 - 1932	K 39
54	Pokladní deník	1933	K 40
55	Pokladní deník	1934 - 1936	K 41
56	Pokladní deník	1936 - 1938	K 42
57	Pokladní deník	1939	K 43
58	Pokladní deník	1940	K 44
59	Pokladní deník	1941	K 45
60	Pokladní deník	1942 - 1945 (1947)	K 46
61	Pokladní deník chudinského fondu	1926 - 1933	K 47

III. 2. Účty

62	Dluhopis	1900	N 2
----	----------	------	-----

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Trnová
Časové rozmezí:	1862 - 1945 (1953)
Počet evidenčních jednotek:	54 (47 knih, 5 podacích protokolů, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek:	62
Rozsah v bm:	0,95 (knihy – 0,53 bm, podací protokoly – 0,20 bm, kartony – 0,22 bm)
Stav ke dni:	10. 3. 2009
Zpracovatel fondu:	Kateřina Nová
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková
	dne 10. 3. 2009 – č. j. SOAP/060-130/2009